

Bedömning enligt EED artikel 28.6

Delredovisning inom regeringsuppdraget om underlag för
genomförande av delar av de omarbetade EU-direktiven om
energieffektivitet, byggnaders energiprestanda och förnybar
energi

Innehåll

1	Uppdraget	4
2	Energimyndighetens bedömning	4
2.1	Certifieringssystem för energieffektivitetsrelaterade yrken.....	5
2.2	Gapet mellan tillgänglig och efterfrågad kompetens	6

Sammanfattning

Idag finns ackrediterade certifieringssystem för energikartläggare och oberoende experter samt för installatörer inom solel, solvärme, bioenergi och värmepumpar. Därutöver finns en branschinitierad, icke ackrediterad certifiering som är öppen för alla företag som säljer energieffektiviserande produkter eller tjänster. Energimyndigheten bedömer att befintliga certifieringssystem säkerställer den nödvändiga kompetensnivån på ett icke-diskriminerande sätt.

För energieffektiviseringsarbetet generellt är kompetensbrist ännu inte ett stort problem, men med ökade krav och med konkurrens om arbetskraften från närliggande områden kan läget förändras. Nya krav i EED kommer sannolikt att leda till brist på energikartläggare och ackrediterade revisorer för energiledningssystem.

1 Uppdraget

Energimyndigheten har fått i uppdrag att ta fram underlag för Sveriges genomförande av vissa artiklar i direktiven om energieffektivitet (EED)¹, byggnaders energiprestanda (EPBD)² och förnybar energi (RED)³. Utöver delredovisningar med författningsförslag 1 oktober 2024 och resultat från samråd 1 november 2024 ska uppdraget slutredovisas 1 mars 2025. Då en av de artiklar som omfattas av uppdraget kräver att medlemsstaterna ska rapportera in vissa uppgifter senast den 31 december 2024, inkommer Energimyndigheten härmed med ytterligare en delredovisning.

Den aktuella artikeln är EED 28.6 och lyder som följer:

Senast den 31 december 2024, och minst vart fjärde år därefter, ska medlemsstaterna bedöma om systemen säkerställer den nödvändiga kompetensnivån och lika tillgång för alla personer i enlighet med principen om icke-diskriminering för leverantörer av energitjänster, energikartläggningsmän, energiansvariga, oberoende experter, installatörer av byggnadselement som avses i direktiv 2010/31/EU och leverantörer av integrerade renoveringsarbeten. Medlemsstaterna ska också bedöma gapet mellan tillgängliga och efterfrågade yrkespersoner. Medlemsstaterna ska offentliggöra bedömningen och rekommendationerna till följd av denna och lämna in dem via den e-plattform som inrättats i enlighet med artikel 28 i förordning (EU) 2018/1999.

2 Energimyndighetens bedömning

Enligt artikeln ska två bedömningar göras:

- 1 Dels om de system som artikeln handlar om, dvs. certifieringssystem eller motsvarande kvalificeringssystem för energieffektivitetsrelaterade yrken, säkerställer den nödvändiga kompetensnivån på ett icke-diskriminerande sätt.
- 2 Dels om gapet mellan tillgängliga och efterfrågade yrkespersoner i energieffektivitetsrelaterade yrken.

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2023/1791 av den 13 september 2023 om energieffektivitet och om ändring av förordning (EU) 2023/955 (omarbetning)

² Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1275 av den 24 april 2024 om byggnaders energiprestanda (omarbetning)

³ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2018/2001 av den 11 december 2018 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (omarbetning)

2.1 Certifieringssystem för energieffektivitetsrelaterade yrken

Befintliga certifieringar

Idag finns certifieringssystem för flera av de yrken som räknas upp i artikel 28:

- Energikartläggare och oberoende experter (som utför energikartläggningar) är certifierade i enlighet med denna artikel då detta är ett krav enligt EED art 11 respektive EPBD art 25
- Installatörer inom solel, solvärme, bioenergi och värmepumpar – där i vart fall värmepumpar kan ses som energieffektivitetsrelaterade och de andra åtminstone kan falla in under byggnadselement⁴ – certifieras enligt RED art 18.

Dessa certifieringar är godkända av en certifieringsorganisation (dvs en leverantör av certifiering) som är ackrediterad (dvs godkända av ett ackrediteringsorgan), i enlighet med kraven i EED 28.1.

Därutöver finns en branschinitierad, icke ackrediterad certifiering som utfärdas av Energieffektiviseringsföreningen (Eneff)⁵. Certifieringen, eller auktorisationen som Eneff valt att kalla den, är öppen för alla företag som säljer energieffektiviserande produkter eller tjänster (och som uppfyller kraven för auktorisationen).⁶ Auktorisationen riktar sig alltså inte till enskilda yrkespersoner utan till de företag där de arbetar.

Energimyndighetens bedömning

Energimyndigheten bedömer att befintliga certifieringssystem säkerställer den nödvändiga kompetensnivån på ett icke-diskriminerande sätt för dem som certifieras. För att en certifiering ska kunna ackrediteras av Sveriges ackrediteringsorgan SWEDAC måste certifieringen vara öppen för alla som klarar de krav som ställs för att erhålla ett certifikat. För energikartläggare och oberoende experter samt för installatörer enligt ovan erkänner den svenska lagstiftningen även certifikat som är utfärdade i ett annat EU-land. Eneffs auktorisation är i dagsläget visserligen bara öppen för medlemsföretag (detta kan komma att ändras) men föreningen har även medlemmar med säte i andra medlemsstater. I uppförandekoden för certifierade företag ingår bl a att följa gällande författningar inom det arbete som genomförs, dvs inklusive diskrimineringslagstiftning.

Däremot är inte alla certifieringar ackrediterade. Inom det nätverk som ska inrättas enligt artikeln, och inom ramen för det nära samarbete med

⁴ Byggnadselement: ett byggnadsinstallationssystem eller en komponent i klimatskalet (EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2010/31/EU)

⁵ Energieffektiviseringsföreningen (Eneff) är en medlemsstyrd intresseorganisation som arbetar för att utveckla och säkerställa marknaden för energieffektivisering.

⁶ <https://eneff.se/vad-gor-eneff/auktorisering/>

arbetsmarknadens parter som också förutses i artikeln, är det lämpligt att vidare undersöka möjligheten att utveckla certifieringar som möter både marknadens behov och direktivets krav. Vidare har Boverket i uppdrag⁷ att lämna underlag för genomförande av bl a EPBD artikel 25, som kräver att certifieringen av energiprestanda för byggnader, inrättandet av renoveringspass, bedömningen av smarthetsberedskap samt inspektionen av värmesystem, ventilationssystem och luftkonditioneringssystem utförs av experter som certifierats i enlighet med EED art 28.

2.2 Gapet mellan tillgänglig och efterfrågad kompetens

Nedanstående bedömning baseras delvis på det uppdrag om kompetensförsörjning för elektrifieringen som Energimyndigheten nyligen rapporterat.⁸ Däri ingår en delstudie där experter och företagsrepresentanter intervjuats.⁹ Även om fokus i uppdraget är elektrifiering, varmed materialet i delstudien inte ska ses som heltäckande, bedömer vi att det ger en god indikation på hur kompetensfrågan ser ut generellt idag inom energieffektiviseringsområdet. Därutöver har vi kompletterat med ytterligare bedömningar gällande sådana yrkeskategorier som inte omfattades av ovan nämnda kompetensuppdrag.

Renoveringskraven från EPBD kommer rimligen att leda till en stor efterfrågan på yrken som inte nödvändigtvis är specifikt energieffektivitetsinriktade men däremot nödvändiga för renoveringar oavsett energieffektivitetsambitioner. Detta har Energimyndigheten dock inte kunnat analysera närmare innan arbetet med det svenska genomförandet av EPBD kommit längre.

För framtida rapporteringar har vi ambitionen att ge mer utvecklade bedömningar med hjälp av de ”nätverk som säkerställer en lämplig kompetensnivå som motsvarar marknadens behov för energieffektivitetsrelaterade yrken” som ska etableras enligt EED 28.1.

Generellt om energieffektivisering och kompetens

Utökade krav på EU-nivå gör det sannolikt att energieffektiviseringsområdet kommer att behöva arbetskraft och kompetens i ökande utsträckning. I intervjuer som genomförts inom kompetensuppdraget har ingen akut kompetensbrist för energieffektiviseringsområdet kunnat påvisas, utöver en generell kompetensbrist inom de sektorer som berörs av elektrifieringen. I intervjuerna nämns dock underskott på några specifika kompetenser. Inom industrin är automationsingenjörer och experter på termisk energiteknik svåra att rekrytera.

⁷ <https://www.regeringen.se/contentassets/ce7cd7c2134d40538fc16116500f97af/uppdrag-att-genomfora-en-oversyn-av-systemet-med-energideklarationer-enligt-direktivet-om-byggnaders-energiprestanda.pdf>

⁸ *Kompetens för samhällets elektrifiering. Slutrapportering av regeringsuppdrag att samordna en nationell kraftsamling.* ER 2024:28

⁹ *Kompetensförsörjning för energieffektivisering. Intervjuer och slutsatser.* Sweco (2024) i ett uppdrag åt Energimyndigheten. Dnr RU2024-00072.

Inom fastighetssektorn nämns brist på driftspersonal och installatörer liksom kompetens inom mer komplexa lösningar som smart styrning och energilagring.

Den generella bristen i sektorer som berörs av elektrifieringen påverkar och kan förstärka eller leda till brister även kopplat till energieffektivisering, eftersom det i många fall rör sig om samma yrkesgrupper. Flera intervjupersoner uttrycker en oro för att det kan bli svårt att hitta kompetens till själva genomförandet av energieffektivisering. Den snabba tekniska utvecklingen förväntas fortsätta vilket också leder till att kompetensbehoven bedöms få ett gradvis större tekniskt innehåll. När efterfrågan på energieffektivisering ökar på bred front, exempelvis till följd av hårdare krav, kan kompetensbristen bli än mer påtaglig i flera yrkesgrupper.

Energikartläggare

Idag finns cirka 220 certifierade energikartläggare. Genom artikel 11 i det omarbetade EED omdefinieras kraven på vilka företag som ska genomföra energikartläggningar, vilket totalt sett kommer att innebära att fler företag träffas av kraven. Exakt hur många fler har dock inte varit möjligt att bedöma eftersom det beror på dels hur artikeln kommer att genomföras i Sverige, dels hur företagen väljer att svara på kraven (t ex om de väljer en gemensam kartläggning inom en koncern eller separata kartläggningar för de ingående juridiska personerna). Vi bedömer ändå att det riskerar att bli brist på certifierade energikartläggare.

I samma artikel förändras även kraven på energiledningssystem eller motsvarande. Vi uppskattar att cirka fyra gånger fler företag än idag kommer att behöva implementera sådana system. Ledningssystemen ska granskas av en ackrediterad revisor, där det idag finns ett 20-tal sådana i Sverige. Det är också vanligt att revision av ledningssystem utförs av utländska revisorer, huvudsakligen från andra EU-länder. Det är rimligt att anta att ett antal certifierade energikartläggare kommer att övergå till rollen som ackrediterade revisorer eftersom de har lämpliga kunskaper för detta. Trots detta kommer det troligen också att bli brist på ackrediterade revisorer för att granska ledningssystemen.

Installatörer inom solel, solvärme, bioenergi och värmepumpar

Det råder ingen allmän brist på installatörer inom dessa tekniker. Däremot är det mycket få av dessa som valt att certifiera sig (se 2.1) då efterfrågan från marknaden varit låg.¹⁰

¹⁰ Detta utvecklas i Energimyndighetens uppdrag med dnr 2024-204929 (del av RU2024-00069).